

Exkurze do lužního lesa u Olomouce

Field trip to floodplain forests near Olomouc

MONIKA KYSELÁ¹ & MARTIN DANČÁK²

1) Vlastivědné muzeum v Olomouci, Náměstí Republiky 5, CZ-771 73 Olomouc; e-mail: kysela@vmo.cz

2) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: martin.dancak@upol.cz

Abstract: A field trip to floodplain forests between the villages of Střeň and Hynkov along the Morava River in the Litovelské Pomoraví Protected Landscape Area (central Moravia), took place on 16 April 2016. The area is a magnificent example of a riverine landscape little affected by humans, including rivers freely meandering through floodplain forests. More than 80 vascular plant species and 20 fungal species were recorded. Notable finds included endangered vascular plant species *Galanthus nivalis*, *Leucojum vernum* and *Myosurus minimus* as well as near-threatened fungus *Mitrophora semilibera*.

Keywords: central Moravia, floristic data, riparian vegetation, vernal geophytes

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Chytrý 2013, Kirk 2012

V sobotu 16. dubna 2016 se pod vedením M. Dančáka a M. Kyselé uskutečnila první botanická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS ve spolupráci s Vlastivědným muzeem v Olomouci, na kterou přišlo přibližně 30 účastníků. Kromě členů pobočky to byli také pedagogové ze základních a středních škol v regionu, studenti přírodovědeckých fakult Masarykovy univerzity v Brně a Univerzity Palackého v Olomouci a další zájemci o botanické, zoologické a mykologické zážitky. Exkurzní trasa byla vedena lužními lesy v jihovýchodní části chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví se zachovalými lesními společenstvy, mezi nimiž převažují tvrdé luhy (*Ficario vernaе-Ulmetum campestris*) místy střídané luhy měkkými (*Salicion albae*). Zvláštní pozornost byla věnována území národní přírodní rezervace Ramena řeky Moravy a přírodní rezervace Kenický s volně meandrující řekou Moravou a jejími rameny.

Přibližně šest kilometrů dlouhá trasa z obce Střeň do Hynkova započala u obecního úřadu ve Střeni. Na účastníky čekal hned po několika stovkách metrů překvapivý nález poměrně vzácného myšího ocásku nejmenšího (*Myosurus minimus*), a to přímo na okraji silnice. Za Střeni pak trasa vedla lesní cestou směrem k Hynkovu a dále lesním porostem tvrdého luhu s dominujícím dubem letním (*Quercus robur*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*), jilmem vazem (*Ulmus laevis*) a místy i topolem černým (*Populus nigra*). V lesích stále převládá výrazný bylinný aspekt jarních geofytů, časté byly například sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*), bledule jarní (*Leucojum vernum*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), dymnivka plná (*Corydalis solida*), pižmovka mošusová (*Adoxa moschatellina*), zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*), česnek medvědí (*Allium ursinum*) či křivatec žlutý (*Gagea lutea*). K dalším zajímavějším

Obr. 1. Myší ocásek nejmenší (*Myosurus minimus*) u krajnice poblíž kaple ve Střeni. – Obr. 2. Mrtvé rameno v PR Kenický. – Foto M. Kyselá

druhům viděným na trase patří například orchideje bradáček vejčitý (*Listera ovata*) a hlístník hnízdák (*Neottia nidus-avis*) nebo parazitický podbílek šupinatý (*Lathraea squamaria*).

Při zoologické vsuvce byl v periodických tůních v blízkosti národní přírodní rezervace Ramena řeky Moravy, nalezen i kriticky ohrožený korýš žábřonožka sněžní (*Eubbranchipus grubii*). Mezi velice zajímavé nálezy patřily také mykologické objevy zúčastněných mykologů, například druhy červeného seznamu smrž polovolný (*Mitrophora semilibera*) a čepičatka hlízonohá (*Meotatomyces dissimulans*), která byla nalezena na shrnuté hlíně a opadu hned vedle lesní cesty.

Atraktivním zastavením exkurze byla přírodní rezervace Kenický. Jedná se o lesní porost mezi řekou Moravou a Mlýnským potokem, přibližně 300 m severně od obce Hynkov. Mezi geomorfologické zajímavosti tohoto místa patří výrazný meandr řeky Moravy, který se dříve řadil k nejdynamičtěji se vyvíjejícím v celé CHKO Litovelské Pomoraví. V roce 2012 došlo k přirozenému protržení jeho meandrové šije a v současnosti má charakter okrouhlíku a dochází k jeho pozvolné přeměně v mrtvé rameno.

Společná část exkurze končila v Hynkově. Poté někteří účastníci pokračovali pěšky naučnou stezkou Luhy Litovelského Pomoraví zpět do Střene a někteří vypluli na zapůjčených lodích po Mlýnském potoce až do samotného centra hanácké metropole. Plavba přirozenými meandry s hustými porosty ostřice banátské (*Carex buekii*) a rákosu obecného (*Phragmites australis*) byla celkem dobrodružná, zejména v oblasti přírodní rezervace Plané loučky. Po zimním období se zde nacházelo množství spadlých stromů a vyčnívajících větví.

Celkem bylo na exkurzi prezentováno více než 80 druhů rostlin typických pro měkké i tvrdé luhy CHKO Litovelské Pomoraví. Nalezeno bylo také 20 druhů hub.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Chytrý M. [ed.] (2013): Vegetace České republiky 4. Lesní a křovinná vegetace. – Academia, Praha.
- Kirk P. M. (2012): Index Fungorum [online]. – URL: <http://www.indexfungorum.org/names/Names.asp> (navštíveno 20. 11. 2016).

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Kyselá, M. Dančák, V. Halasů a J. Lederer)

Seznam lokalit:

1. Střeň (distr. Olomouc): bahnitý okraj silnice v obci, cca 225 m n. m. (49°41'24,0"N, 17°09'09,3"E)
2. Střeň (distr. Olomouc): lužní lesy a tůňe na levém břehu Moravy podél lesní cesty směrem k Hynkovu, cca 225 m n. m. (49°40'51,8"N, 17°09'13,3"E)
3. Střeň (distr. Olomouc): lužní lesy a pobřežní vegetace v NPR Ramena řeky Moravy, cca 225 m n. m. (49°40'41,6"N, 17°09'36,8"E)
4. Hynkov (distr. Olomouc): lužní lesy a pobřežní vegetace v PR Kenický, cca 225 m n. m. (49°40'24,8"N, 17°10'47,4"E)
5. Horka nad Moravou (distr. Olomouc): PR Plané loučky, pobřežní vegetace Mlýnského potoka, cca 215 m n. m. (49°37'25,8"N, 17°14'04,6"E)

houby:

Agaricus arvensis: 3; *Auricularia auricula-judae*: 2, 4; *Auricularia mesenterica*: 3;
Cerioporus squamosus: 4; *Coprinus* sp.: 2;
Discina ancilis: 2; *Dumontinia tuberosa*: 2;
Fomes fomentarius: 4; *Fomitopsis pinicola*: 3;
Hymenochaete rubiginosa: 3; *Hypoxylon howeanum*: 2; *Hypoxylon rubiginosum*: 4;
Lentinus tigrinus: 4;
Meotomyces dissimulans (DD): 2; *Mitrophora semilibera* (NT): 2;
Propolis farinosa: 2;
Schizophyllum commune: 2, 3; *Stereum hirsutum*: 3, 4; *Stereum subtomentosum*: 4;
Tremella mesenterica: 3, 4.

cévnaté rostliny:

Acer campestre: 2, 3, 4; *Acer platanoides*: 2, 3, 4; *Adoxa moschatellina*: 2; *Aegopodium podagraria*: 2, 3, 4; *Ajuga reptans*: 2, 3, 4; *Alliaria petiolata*: 2, 3, 4; *Allium ursinum*: 2, 3, 4; *Alnus glutinosa*: 3, 4; *Anemone nemorosa*: 2, 3, 4; *Anemone ranunculoides*: 2, 3, 4; *Anthriscus nitidus*: 2, 3; *Asarum europaeum*: 2, 3, 4;
Cardamine impatiens: 3; *Carex brizoides*: 2, 3, 4; *Carex buekii* (C4a): 3, 4, 5; *Carex pilosa*: 2, 3, 4; *Carex sylvatica*: 2, 3, 4; *Chrysosplenium alternifolium*: 2, 3, 4; *Circaea lutetiana*: 3, 4; *Convallaria majalis*: 2, 3, 4; *Corydalis cava*: 2, 3, 4; *Corydalis solida* (C4a): 2, 3, 4; *Crataegus laevigata*: 2;

Dactylis polygama: 2, 4;
Euonymus europaeus: 2; *Euphorbia dulcis*: 2, 3, 4;
Festuca gigantea: 2, 3, 4; *Ficaria verna*: 2, 3, 4; *Filipendula ulmaria*: 3, 4; *Fraxinus excelsior*: 2, 3, 4;
Gagea lutea: 2, 3, 4; *Galanthus nivalis* (C3): 2, 3, 4; *Galeobdolon montanum*: 2, 3, 4; *Galium aparine*:
2, 3, 4; *Galium odoratum*: 2, 3, 4; *Geranium phaeum*: 2; *Geum urbanum*: 2, 3, 4; *Glechoma*
hederacea: 2, 3, 4;
Humulus lupulus: 2; *Hypericum hirsutum*: 2;
Impatiens glandulifera: 3, 4, 5; *Iris pseudacorus*: 3; *Isopyrum thalictroides* (C4a): 2, 3, 4;
Juncus effusus: 3, 4, 5;
Lamium maculatum: 2, 3, 4; *Lathraea squamaria*: 2; *Lathyrus vernus*: 2, 3, 4; *Leucojum vernum*
(C3): 2, 3, 4; *Listera ovata* (C4a): 2; *Loranthus europaeus* (C4a): 2; *Lysimachia nummularia*: 2,
3, 4;
Maianthemum bifolium: 2, 3, 4; *Melica nutans*: 2, 3, 4; *Mercurialis perennis*: 2, 3, 4; *Milium effusum*:
2, 3, 4; *Moehringia trinervia*: 2, 3, 4; *Myosotis sylvatica*: 2, 3, 4; *Myosurus minimus* (C3): 1;
Neottia nidus-avis (C4a): 2;
Paris quadrifolia: 2, 3; *Polygonatum multiflorum*: 3, 4; *Populus nigra* (C1): 4; *Primula elatior*: 2, 3,
4; *Prunus padus*: 2; *Pulmonaria obscura*: 2, 3, 4;
Quercus robur: 2, 3, 4;
Ranunculus lanuginosus: 2; *Rubus caesius*: 2, 3, 4;
Sambucus nigra: 2; *Scrophularia nodosa*: 2; *Senecio ovatus*: 2; *Silene dioica*: 2; *Stachys sylvatica*: 2,
3; *Stellaria holostea*: 2, 3, 4;
Tilia cordata: 2, 3, 4;
Ulmus laevis (C4a): 2, 3, 4; *Urtica dioica*: 2, 3, 4;
Veronica chamaedrys: 2, 3, 4; *Veronica montana* (C4a): 2; *Veronica sublobata*: 2; *Viola riviniana*: 2,
3, 4; *Viola reichenbachiana*: 2, 3, 4.